

A surrealist collage featuring a woman's face with glowing red eyes, a film reel, and a film strip. The woman's face is the central focus, with her eyes replaced by bright red film reels. A film strip is visible in the upper right corner, and a film reel is positioned near her head. The background is a mix of warm, golden-yellow and red tones.

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

2022-2023

FilmoTeca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

FILMOTECA PER A LES ESCOLES

FRITZI. UN CONTE REVOLUCIONARI

Matthias Bruhn, Ralf Kukula

Material didàctic de la pel·lícula

Recomanada per a cicle superior de primària

Filmoteca per a les escoles està adreçat a centres educatius i té l'objectiu de fomentar l'interès d'infants i joves pel cinema, així com de formar els espectadors i espectadores del futur, tot posant en valor el nostre patrimoni cinematogràfic.

ÍNDEX

6	Fitxa tècnica Sinopsi
7	Què treballem?
8	Competències bàsiques relacionades
9	L'Alemanya dividida i de la Caiguda del Mur de Berlín
10	Estratègies narratives del cinema històric
11	Les heroïnes en les ficcions audiovisuals
12	Activitats abans del visionat
13	Activitats després del visionat
14	Glossari i pel·lícules relacionades
15	Dades de contacte

FITXA TÈCNICA

Fritzi. Un conte revolucionari

- **Títol original:** *Fritzi. Eine Wendewundergeschichte*
- **Direcció:** Matthias Bruhn, Ralf Kukula
- **Guió:** Beate Völcker, Péter Palátsik, Hannah Schott
- **Any:** 2019
- **Durada:** 86 minuts

Sinopsi

Alemanya de l'Est, 1989. El mur que divideix el país en dues meitats és a punt de caure. La Fritzi, de dotze anys, cuida de l'Sputnik, el gosset de la seva millor amiga Sophie, mentre ella és de vacances amb la seva família a Hongria. Però arriba la tardor i comença l'escola i la Sophie no ha tornat. La Fritzi i l'Sputnik inicien una aventura per a trobar-la. Les seves passes els portaran a descobrir les manifestacions que cada dilluns es repeteixen a Leipzig i a entendre què està passant al seu país. Una pel·lícula emocionant, impregnada de l'atmosfera de l'època i històricament acurada, que retrata la caiguda del mur des de la perspectiva d'una nena.

QUÈ TREBALLEM

- L'Alemanya dividida i de la Caiguda del Mur de Berlín
- Estratègies narratives del cinema històric
- Les heroïnes en les ficcions audiovisuals

COMPETÈNCIES BÀSIQUES RELACIONADES

Competències bàsiques de l'àmbit artístic

- Mostrar hàbits de percepció conscient de la realitat visual i sonora de l'entorn natural i cultural.
- Utilitzar elements bàsics dels llenguatges visual, corporal i musical i estratègies per comprendre i apreciar les produccions artístiques.
- Comprendre i valorar elements significatius de la contemporaneïtat artística.

Competències bàsiques de l'àmbit d'educació en valors

- Mostrar actituds de servei i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia.
- Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions alternatives als problemes.

L'ALEMANYA DIVIDIDA I LA CAIGUDA DEL MUR DE BERLÍN

La Fritz i la seva amiga Sophie viuen a la ciutat alemanya de Leipzig en el context de la Guerra Freda, un enfrontament ideològic, social i econòmic entre les dues superpotències que van sortir guanyadores de la II Guerra Mundial (1939-1945): els Estats Units (bloc occidental-capitalista) i la Unió Soviètica (bloc oriental-comunista). Alemanya va quedar dividida en quatre zones d'ocupació, controlades per aquests dos bàndols, i Leipzig va quedar situada a la banda oriental-comunista, a la República Democràtica d'Alemanya (RDA), que estava separada per una frontera física de la República Federal d'Alemanya (RFA), liderada pel bloc occidental-capitalista.

El film mostra l'episodi històric que el 1989 van protagonitzar diversos ciutadans i ciutadanes que van fugir de la República Democràtica d'Alemanya per refugiar-se a Hongria amb l'esperança de passar a la part occidental del país i les Manifestacions del Dilluns, que es van produir el mateix any a Leipzig,

en què la ciutadania crítica amb el govern comunista demanava l'obertura de les fronteres i poder escollir democràticament un altre govern per a la RDA. El pastor de l'església de Sant Nicolàs, Christian Führer, havia iniciat unes jornades d'oracions per la pau l'any 1982 cada dilluns, que any rere any esdevindrien l'espai d'encontre per tothom que qüestionés el règim. En unes declaracions sobre els fets, Führer afirmaria: "El 8 de maig del 1989 les autoritats van posar barricades als carrers que anaven a l'església amb l'objectiu d'allunyar la gent, però va tenir l'efecte contrari i la nostra congregació va créixer. Hi havia copisses i arrestos de manifestants en protestes que tenien lloc a Leipzig, Berlín i Dresden".

Aquestes manifestacions pacífiques van ser el preludi de la caiguda del mur de Berlín, el 9 de novembre de 1989, que va marcar la fi d'un període d'aïllament i separació.

Les congregacions per la pau a l'església de Sant Nicolàs, a Leipzig, als anys vuitanta.

ESTRATÈGIES NARRATIVES DEL CINEMA HISTÒRIC

El cinema històric constitueix un gènere cinematogràfic específic que es caracteritza per situar la narració en una època i un lloc concrets i, generalment, per narrar algun fet històric rellevant. En aquest exercici s'aconsegueix renegociar la memòria cultural i es creen noves relacions entre els i les espectadores i el passat històric. Subjecte a regles de ficció i dramàtiques, amb una finalitat també d'entreteniment, el cinema esdevé un artefacte catalitzador per la memòria: reclama la dignitat d'unes lluites i de la necessitat de recordar, fer memòria, per no oblidar qui som com a país, continent o època històrica.

A diferència del documental històric, que sol emprar imatges d'arxiu, la paraula de testimonis i la reflexió de persones expertes en la temàtica del film, **Fritzi** endinsa el públic a uns fets històrics concrets i reals a través de la construcció de personatges i narratives infantils, en el que es pot considerar el viatge de l'heroi. Ho fa a través d'uns personatges infantils, com

són la Fritzi, la Sophie, en Bela i l'Sputnik, entre altres, i d'una missió de la protagonista: el retrobament de dues millors amigues en un país partit en dos. La recreació de paisatges acurada permet ubicar l'acció en el país, així com les recreacions d'esdeveniments que van succeir, tal com testimonien les fotografies d'arxiu que apareixen als crèdits al final del llargmetratge.

El llargmetratge d'animació beu de l'adaptació del llibre de Hanna Schott, *Fritzi war dabei*, una divulgació pedagògica de la caiguda del comunisme i la reunificació d'Alemanya després d'una revolució popular pacífica. El valor de l'adaptació realitzada per Matthias Bruhn i Ralf Kukula, els directors, és plasmar de manera atractiva i històricament precisa la profunda transformació social d'un país i l'apologia dels valors de democràcia i llibertat enfront dels règims autoritaris.

LES HEROÏNES EN LES FICCIONS AUDIOVISUALS

La Fritzi descobreix que la seva amiga Sophie no ha marxat de vacances tal com li havien dit, sinó que ella i la seva mare han fugit de Leipzig per viure a la banda occidental d'Alemanya. Inicia així un viatge interior, que fa que prengui consciència de la repressió i la falta de llibertat que hi ha al seu país sota el règim del Govern Democràtic Revolucionari. A través del seu nou amic, en Bela, comença a conèixer persones compromeses a lluitar per canviar la forma de govern, tot i l'amenaça de ser arrestades, i a assistir a les manifestacions per la pau que s'organitzen a Leipzig. De mica en mica, la Fritzi va entenent què està passant al seu país i a mesura que es rebel·la mostrant una actitud ferma topa amb el temor de la seva família amb les conseqüències que comporta el qüestionament i la desobediència al govern. Aquest viatge emocional desembocarà en un de físic cap a l'Alemanya occidental per intentar travessar la tanca que la separa de la seva amiga Sophie i retornar-li el seu gosset Sputnik.

Cal tenir en compte que aquesta pel·lícula té característiques pròpies del cinema històric i del cinema d'acció i aventures. Tradicionalment, els protagonistes d'aquests gèneres han estat masculins i els personatges femenins han estat relegats a un segon pla, o a papers més aviat passius, una premissa també habitual en el cinema infantil i juvenil. Però en aquesta història, la protagonista pren la iniciativa i se li subratllen qualitats heroiques com la valentia, la capacitat d'acció, la tenacitat i l'astúcia.

Aquesta reversió dels papers cada vegada és més usual dins la indústria de l'audiovisual, que popularitza uns models allunyats de representacions caduques, basades en estereotips de gènere. Mulan (1998), The Whale Rider (2002), El meu veí Totoro (1988), La Venta focs (1977) o Lilo i Stitch (2002) presentaren les primeres grans heroïnes juvenils, uns personatges que han inspirat i modelat sèries i relats sobre l'apoderament i la llibertat a l'adolescència.

ACTIVITATS ABANS DEL VISIONAT

1 Conjuntament situem diversos punts en un mapa: observem les fronteres actuals d'Alemanya i Rússia i situem Hongria. Dins d'Alemanya assenyallem on hi ha la capital, Berlín, i on es troba Leipzig, la ciutat on viu la Fritzi. El professorat pot assenyalar com estava dividida Alemanya en l'època de la Guerra Freda per tal de mostrar la frontera que va dividir aquest país durant 45 anys.

Preguntem si algú ha viatjat alguna vegada a Alemanya, si coneixen alguna persona que hagi nascut o viscut a Alemanya i si algú coneix algun detall sobre el país.

2 Feu recerca i comenteu la informació que trobeu sobre el significat del nom d'un dels protagonistes de la pel·lícula, l'Sputnik. Què va ser l'Sputnik i què va representar per a la humanitat?

3 Cadascú imagina que ha de planejar una fugida del lloc on viu. Repartim cinc targetes en blanc a cadascú per tal que a cada una hi escrigui: 1) per quins motius ha de fugir; 2) quin objecte especial que s'emportaria; 3) amb quina o quines persones marxaria; 4) a quin destí aniria, 5) quin mitjà de transport empraria per arribar a aquest destí i 6) quin és el principal obstacle que es troba per arribar al seu destí final.

En grups de 6, cada alumne/a presenta a la resta del grup les seves sis opcions i explica les raons de la tria. A continuació, cada grup consensua una nova història conjunta creada utilitzant una targeta de cada persona. A l'hora de fer la tria han de valorar que la història sigui versemblant i, conjuntament, l'exposen a la resta de companys i companyes de classe.

Finalment, reflexionem conjuntament:

1. Quines circumstàncies us imagineu que poden ser un argument perquè una persona marxi del lloc on viu?
2. Penseu que tothom té les mateixes possibilitats de fugir i les mateixes necessitats a l'hora de fer-ho? Quines necessitats especials i quins obstacles afegits poden haver-hi per a algunes persones?
3. Penseu que seria senzill si haguéssiu de fugir realment? Penseu que la gent sempre pot triar què emportar-se, com fugir, amb qui fugir, etc.?
4. Coneixeu alguna història fictícia o real que s'assembli a les històries que us heu imaginat?

ACTIVITATS DESPRÉS DEL VISIONAT

1 Entre tota la classe buscar exemples de pel·lícules que narrin esdeveniments del passat o que l'acció transcorri en una altra època. Un cop llistada, reflexionar: quina informació de l'època on s'ambienta l'acció ens pot aportar una pel·lícula històrica? Com es distingeix una pel·lícula històrica de ficció d'un documental? S'utilitzen els mateixos recursos narratius i el mateix llenguatge audiovisual?

2 Quan l'any 1989 a Berlín es va enderrocar el mur que dividia la ciutat es va deixar una part d'aquest a la banda de l'est amb l'objectiu d'ubicar-hi la galeria d'art a l'aire lliure més gran del món: l'East Side Gallery. La galeria, amb una longitud de 1316 metres, ressegueix la riba del riu Spree i conté 103 murals pintats per artistes d'arreu del món que apel·len a la llibertat i documenten l'eufòria que va suposar en el seu moment la caiguda del mur.

Per grups busqueu informació sobre els murals més coneguts que hi ha a l'East Side Gallery. A continuació i individualment, imagineu que sou artistes i que el mur de Berlín acaba de ser enderrocat. Imagineu que us proposen que dissenyeu un mural per il·lustrar una part del mur que es decideix deixar dempeus.

Per fer-ho us demanen que mostreu el vostre projecte, la vostra peça artística, com si es tractés de presentar la vostra obra en un jurat que fa la selecció. Us demanen que feu un esbós en un full DIN-A 4 amb una proposta pictòrica que faríeu per ubicar-la al mur de Berlín emprant els materials que tingueu a l'abast (llapis de colors, ceres, retoladors, aquarel·les, papers per fer collage...). Per presentar-la, però, també heu de fer una breu descripció de la vostra obra: què hi il·lustreu i amb quin objectiu.

3 Proposar a l'alumnat que faci recerca a casa preguntant als seus familiars si recorden el moment de la caiguda del mur de Berlín. Se'ls pot preguntar com van saber que havia caigut el mur, què van pensar o què va representar per a ells aquest esdeveniment, etc. Demanar també que els preguntin quins altres episodis històrics rellevants recorden haver viscut i com els van viure, tant si hi van participar activament com si tan sols van testimoniar-los. Fer la posada en comú per veure com es contrueix col·lectivament la memòria.

GLOSSARI

Persones refugiades: Les persones refugiades són persones que es desplacen d'un territori a un altre per establir-s'hi d'una manera temporal o permanent i que sol·liciten asil als governs del territori on s'estableixen. La Convenció de Ginebra sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951 defineix les persones refugiades com aquelles persones que per tenir fonamentats temors de ser perseguides per motius ètnics, religiosos, polítics, de nacionalitat, o per pertinença a un determinat grup social es troben fora del país de la seva nacionalitat, i no poden, a causa dels esmentats temors, o no volen, acollir-se a la protecció de tal país.

Animació: Tècnica que permet dotar de moviment dibuixos o objectes inanimats mitjançant la presa fotograma a fotograma de cadascuna de les fases de descomposició del moviment. La pel·lícula Fritzi està feta amb animació en 2D, amb un traç clar i net als dibuixos.

Cinema històric: El cinema històric és un gènere cinematogràfic que ambienta la narració en una època del passat determinada: tant si els fets i els personatges representats són reals com si són ficticis, el seu disseny està basats en fets reals o versemblants.

PEL·LÍCULES RELACIONADES

The Whale Rider (Niki Karo), Nova Zelanda, 2002.

The Crossing (Johanne Helgelan), Noruega, 2020.

La tumba de las luciérnagas (Isao Takahata), Japó, 2003.

Al sostre del món (Rémi Chaye), França, 2015.

La Ventafoes (Václav Vorlíček), Txecoslovàquia, 1973.

Wolfwalkers (Tomm Moore i Ross Stewart), Regne Unit, 2020.

DADES DE CONTACTE

Si voleu aprofundir més en aquest o altres aspectes del cinema, els i les docents disposen d'accés gratuït a la Biblioteca del cinema de la Filmoteca amb tot tipus de recursos i bibliografia sobre cinema i cultura audiovisual.

Filmoteca de Catalunya

Filmoteca per a les escoles

filmoteca.escoles@gencat.cat

T 935 565 198

<https://www.filmoteca.cat/web/ca/article/filmoteca-les-escoles>

<https://filmotecaescoles.blog.gencat.cat>

Drac Màgic

drac@dracmagic.cat

T 93 216 00 04

www.dracmagic.cat